

CG KO CIGRE: Integralna energetska politika potrebna nam je više nego ikada

Sektor za mjerenje
Gubici konstantno u padu

str. 3

Sektor za održavanje
Rezultati dokaz efikasnosti

str. 10

Sektor za ICT i razvoj
Najavljena dva važna projekta

str. 12

INVESTICIJE

Ulaganjima do stabilnijeg elektroenergetskog sistema

CEDIS nastavlja sa ulaganjima u elektrodistributivni sistem i izgradnju novih elektroenergetskih objekata u cilju poboljšanja naponskih prilika, smanjenja broja ispada i poboljšanja pouzdanosti i sigurnosti napajanja električnom energijom korisnika elektrodistributivnog sistema.

Tako je u prethodnom periodu u MBTS „Vranići“ u Podgorici ugrađen novi transformator, snage 1.000 kVA, dok je u Budvi izgrađena DTS 10/0,4kV „Svinjišta“ sa uklapanjem u VN i NN mrežu. U Baru je počela izgradnja NDTs 10/0,4 KV „Br. 34 Nova“ a u ove investicije CEDIS je uložio oko 190 hiljada eura.

Pored toga, u Mojkovcu je počela ugradnja reklozera i sekcionara na DV 10 kV „Polja“ i DV 10 kV „Pržišta“. Reklozeri, koji omogućavaju sekcionisanje dugačkih vazдушnih vodova i tako obezbjeđuju izolaciju kvara dijela voda i sprečavaju ispad cijelog dalekova zbog prekida na njegovom ogranku, ugrađuju se i na 10 kilovoltnim dalekovodima „Boljanići“,

„Borovica“, „Pupovići“, „Komini“ i „Zekavica“ u Pljevljima. To će doprinijeti smanjivanju vremena trajanja ispada na tim elektroenergetskim objektima, a time i smanjenju SAIDI indeksa i neisporučene električne energije. Vrijednost pomenutih radova iznosi blizu 500 hiljada eura.

Treba da počne i izgradnja 10 kV kablovskog voda „TS Rozino – TS Podostrog u Budvi, kao i izgradnja DTS „Podostrog“, u koje će se uložiti oko 150 hiljada eura.

U Kotoru je u planu izgradnja TS 10/0,4kV „Vranovići“ sa priključnim podzemnim 10 kilovoltnim kablom, kao i izgradnja podzemnog voda 10 kV „BTS Tunel TV – TS br. 7“ u koje će se uložiti više od 150 hiljada eura.

A u Kolašinu gradiće se 10 kilovoltni kabel „TS 35/10kV Jezerine – TS 10/0,4 kV Zekova glava“ (vrijednost investicije nešto manje od 200 hiljada eura), kao i 10 kV podzemni kabel od Žičare do SM 26 DV 35 kV „Zekova glava“, čija vrijednost iznosi oko 100 hiljada eura.

Nakon rješavanja imovinsko

**UGRADNJA
ČELIČNO-REŠETKASTOG STUBA**

– pravnih odnosa koje je u toku u Šavniku će početi izgradnja STS „Gornja Bijela 2“ sa priključnim 10 kV dalekovodom i uklapanjem u niskonaponsku mrežu, a vrijednost projekta iznosi blizu 40 hiljada eura.

Priprema se projektna dokumentacija za izgradnju još oko 50-tak elektroenergetskih objekata čija vrijednost iznosi preko četiri miliona eura.

Sektor za mjerenje – nastavljen trend smanjenja gubitaka

Ključan kontinuiran i posvećen rad

Za prva četiri mjeseca ove godine gubici su za 1,26 procentnih poena manji nego u istom periodu prošle godine. U martu gubici su za čak 2,15 procentnih poena manji u odnosu na mart 2022., a u aprilu za 0.66 procentnih poena u odnosu na četvrti mjesec prošle godine

U CEDIS-u se posljednjih godina bilježi kontinuirano smanjenje gubitaka na mreži, što pokazuju i podaci za prva četiri mjeseca ove godine kada je zabilježen pad gubitaka za 1,26 procentnih poena u odnosu na isti period prošle godine. Gubici su u tom periodu smanjeni sa 13,29 odsto na 12,03 odsto, a najbolji rezultati ostvareni su u martu. Naime, gubici za mart iznosili su 11,33 odsto, što je za 2,15 procentnih poena manje nego u martu 2022. godine, kada su gubici iznosili 13,48 odsto. U aprilu ostvareni procenat gubitaka iznosio je 11,19 odsto, ili 0,66 procentnih poena manje nego u četvrtom mjesecu prošle godine.

Na taj način je ostvaren zadati plan u jednom od najvažnijih segmenata poslovanja, a taj rezultat se ogleda, kako u investicionim aktivnostima koje se kontinuirano sprovode na modernizaciji distributivne mreže i elektroenergetskih objekata, tako i u pojačanim kontrolama i intenzivnim aktivnostim na terenu u cilju otkrivanja krađe električne energije i suzbijanja tog vida kriminala.

- Iako ostvareni procenat gubitaka u distributivnoj mreži predstavlja zavidan poslovni rezultat, nećemo stati dok se taj procenat ne svede na prihvatljiv nivo koji je zacrtan u ambicioznim planovima naše kompanije. Prostora za dodatno smanjenje i uvođenje reda u sistem mjerenja potrošnje električne energije još ima, iako urbanistički problemi i nelegalna gradnja i priključenja otežavaju ove aktivnosti – istakao je **Vaso Zeković**, rukovodilac Sektora za mjerenje.

On dodaje da je smanjenje gubitaka ostvareno uz povećanje preuzete električne energije u odnosu na prethodni uporedni period. Naime, preuzeta energija za prva četiri mjeseca ove godine iznosi 1,039,868,805 kWh, što je za 31,328,777 kWh više u odnosu na preuzetu energiju za isti period prošle godine koja je iznosila 1,008,540,028 kilovatsati.

-Ostvarena je ušteda na osnovu smanjenja procenta gubitaka za prva četiri mjeseca ove, u odnosu na isti

period prošle godine u iznosu od skoro million i 700 hiljada eura. Naime, uštedeno je 11 585, 98 kWh. Kad se ta ušteda pomnoži sa prosječnom cijenom megavatsata na referentnoj HUPX berzi od 128.48 eura, proizlazi da smo u dobitku od 1,686,552.36 eura.

S obzirom da gubici predstavljaju veliko finansijsko opterećenje za našu kompaniju, izuzetno je važno kontinuirano raditi na njihovom smanjenju, što se u Crnogorskom elektrodistributivnom sistemu postiže odgovornim i konstantnim radom i smatram da možemo biti ponosni na ostvarene rezultate i povećanje efikasnosti kroz smanjenje gubitaka u distribuciji električne energije. To je, uostalom, i obaveza operatora distributivnog sistema – kazao je Vaso Zeković.

Inače, u odnosu na isti period 2021. godine smanjenjem gubitaka ostvarili smo dodatnih 2,558,269.92 eura uštede, a u odnosu na godinu ranije 3,126,450.39 eura.

REGION 4: PRIPREMA ZA LJETO

Realizacija Plana prioritet

Intenzivne aktivnosti na revitalizaciji objekata i na investicionom održavanju, a realizuju se i opravdani zahtjevi korisnika

Kao i do sada, znanje i umijeće iskusnih montera Službe za održavanje Regiona 4 (Budva, Bar, Ulcinj) zaslužno je za uspješnu realizaciju planiranih aktivnosti na obezbjeđivanju pouzdanog i sigurnog napajanja tokom ljetnje turističke sezone.

Tako su u Budvi prvi kvartal ove godine obilježile aktivnosti na zamjeni dotrajalih niskonaponskih kablovskih razvodnih ormara, pa su na niskonaponskim mrežama „Babin Do“, „Nerin“ „Mananastir Reževići“ i „Sli“ zamijenjeni niskonaponski razvodni ormari. Pored toga, na ovoj mreži su podignuta i tri stuba (dva D-9 i jedan U-9/1000).

I na NN mreži „Buljarica centar“ je, prema Planu tekućeg održavanja za 2023. godinu, zamjenjen NKRO-4 250 A, kao i sedam drvenih D-9 stubova, a razvučeno je i 300 metara samonosivog kablovskog snopa. Na stubnoj trafostanici 10/0,4 kV „Mažiči“ je zamjenjen kompletan SN razvod.

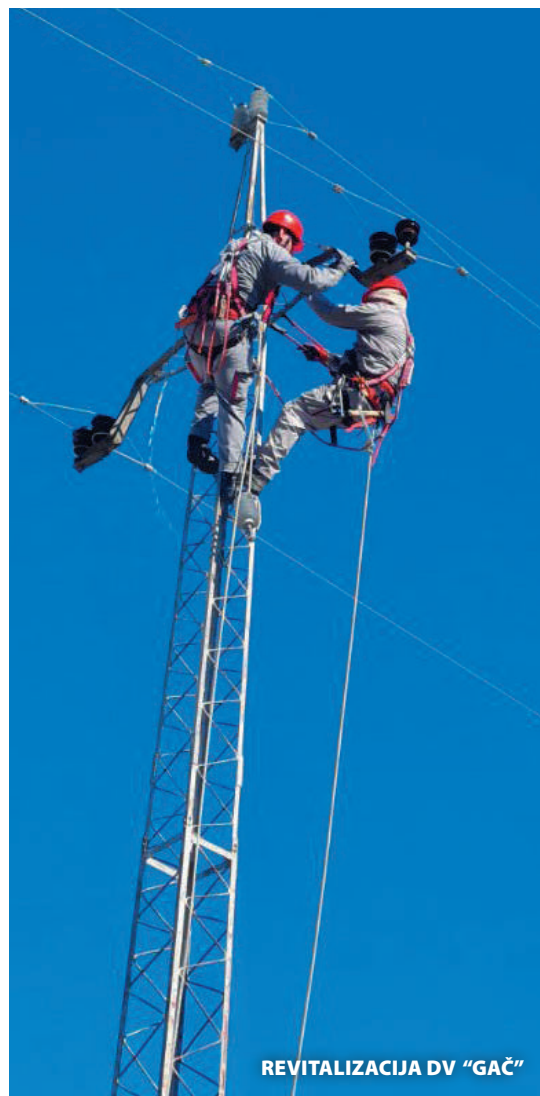
Zoran Vučetić, šef Službe održavanja Regiona 4, kaže da je najveći problem sa

kojim se susreću u ovom dijelu konzuma često oštećenje kablova usljed nasumičnog prekopavanja ulica od strane nesavjesnih investitora.

-To bi se moglo izbjeći kada bi investitori, prema važećim procedurama, zatražili od CEDIS-a katastar podzemnih instalacija prije započinjanja radova koji se, inače ne naplaćuje – kaže Vučetić.

U Ulcinju se, prema njegovim riječima, trenutno izvode radovi na revitalizaciji 10 kilovoltnog dalekovoda „Gač“, dužine preko 25 km.

-Svjesni važnosti projekta, svi daju svoj maksimum da se planirani poslovi završe do predviđenog roka. Do sada je podignuto 168 drvenih stubova, jedan ugaoni betonski, pet zateznih i pet nosnih čelično-rešetkastih stubova. Postavljeno je 11 rastavljača i ugrađeno 1.287 silikonskih izolatora. Rezultati su već vidljivi, jer na ovom nekada problematičnom dalekovodu više uopšte nema

REVITALIZACIJA DV „GAČ“

kvarova – naglašava Vučetić.

U najjužnijoj crnogorskoj opštini do početka sezone treba da se, prema njegovim riječima, završi izgradnja 0,4 kV podzemnog voda „B-3 - Pekara Evropa“, kako bi se riješio problem sa jednim NN izlazom iz TS 10/0,4 kV „Đerane 1“, a na taj način rasteretiće se i trafostanica.

-I na niskonaponskoj mreži „Bratstvo i jedinstvo“ u Štoju izvršiće se iskop i polaganje 350 metara kabla PP00-A 4x240 mm², a ugradiće se i jedan NKRO-8 400 A, kako bi se rasteretio problematični izlaz, gdje su zbog nelegalnih korisnika ljeti često pregorijevali osigurači – informiše naš sagovornik.

U Baru odraden veliki posao

Ekipe održavanja iz Bara su prema Planu revitalizacije do sada odradile ogroman posao u susret ljetnoj turističkoj sezoni. Tako je na niskonaponskoj mreži „Baukovo“ podignuto šest drvenih, jedan nosni betonski i četiri zatezna stuba. Ugrađen je i jedan niskonaponski kablovski razvodni ormar, a razvučeno je i 1.310 metara samonosivog kablovskog snopa različitog presjeka, te demontirano staro uže. Vučetić navodi da je i na NN mreži „Dubrava“ zamijenjeno 15 stubova, razvučeno 1.000 metara SKS-a i položeno 130 metara podzemnih kablova.

-Na niskonaponskoj mreži „Polje 3“ položeno je 130 metara podzemnog kabla i 350 metara samonosivog kablovskog snopa, tako da je konačno riješen višegodišnji problem niskog napona, na koji su se žalili naši korisnici. Takođe su u toku radovi na niskonaponskim mrežama „Pobrđe“ i „Sozina“

– kazao je šef Službe održavanja dodajući da je na NN mreži „Pobrđe“ do sada podignuto 15 betonskih zatezних U-9/1000 i 18 nosnih N-9/315 stubova, kao i četiri drvena i dva čelično – rešetkasta stuba. Na tom elektroenergetskom objektu razvučeno je ukupno 1.660 metara samonosivog kablovskog snopa.

Na niskonaponskoj mreži „Sozina“ podignuto je, prema riječima Vučetića, 15 betonskih stubova -13 zatezних i dva nosna N-9/315. Zaposleni u Službi

održavanja su i u MBTS 10/0,4 kV „Vinogradi“ zamijenili SN i NN blok, a u TS 10/0,4 kV „Vojvođanka“ i TS 10/0,4 kV „Sveti Ivan“ zamijenjeni su srednjenaponski blokovi.

-U pitanju su planirane investicije, koje su bile zaista neophodne, jer je postojeća oprema bila dotrajala, nepouzdana i predstavljala je opasnost prilikom manipulacija – istakao je naš sagovornik.

Divlja gradnja najveći problem

Uporedo sa radovima na revitalizaciji i na investicionom održavanju, posvećeni su i

ZAMJENA SN BLOKA

rješavanju zahtjeva korisnika. Trude se da im, u skladu sa mogućnostima, izađu u susret i u što kraćem roku realizuju opravdane zahtjeve.

-Iako smo potpuno posvećeni realizaciji planiranih aktivnosti u cilju podrške turističkoj sezoni, u špicu sezone može doći do problema sa napajanjem električnom energijom na području Štoja u Ulcinju i na Velikom Pijesku u Baru, kao i na svim onim područjima gdje cvjeta divlja gradnja i gdje su nam neophodne nove trafostanice, koje su u planovima ali zbog objektivnih okolnosti kasni njihova izgradnja – zaključio je Zoran Vučetić.

REGION 5 – U TOKU PRIPREMA MREŽE ZA TURISTIČKU SEZONU

Sistem se sprema za ljetnje izazove

Preduzimaju se sve raspoložive mjere kako bi se obezbijedilo pouzdano napajanje u periodu značajnog povećanja opterećenja distributivnog sistema usljed povećanog broja korisnika

U Regionu 5 (Tivat, Kotor, Herceg Novi) trenutno su u toku intenzivne pripreme za narednu turističku sezonu, za koju se, prema najavama iz Nacionalne turističke agencije, očekuje da premaši rekordne brojke iz 2019. godine, što bi značilo i maksimalno angažovanje elektroenergetske infrastrukture na području te tri primorske opštine.

-U Herceg Novom, gdje se očekuje najveći broj gostiju, prioritet nam je sređivanje i servisiranje sekundarne mreže i postrojenja, prema ovogodišnjem Planu održavanja. Tako su trenutno u toku radovi na revitalizaciji niskonaponske mreže "Servisna Zona" koji podrazumijevaju ugradnju novog podzemnog kabla u dužini od 120 metara i novog niskonaponskog razvodnog ormara, kako bi se poboljšale naponske prilike na ovoj atraktivnoj lokaciji, odnosno šetalištu na samoj obali mora – kaže **Milinko Papović**, šef Službe održavanja Regiona 5.

Prema njegovim riječima, mijenja se stari, dotrajali kabel nedovoljnog presjeka i ugrađuje pola kilometra

novog podzemnog kabla na niskonaponskoj mreži "Bazen", a na NN mreži "Avramovići" u planu je ugradnja 32 stuba i 120 metara samonosivog kablovskog snopa, čime će se znatno poboljšati pouzdanost napajanja korisnika električnom energijom u turističkoj sezoni, a i nakon nje.

-U toku su, takođe, radovi na rekonstrukciji 10 kilovoltnog dalekovoda "Hotel Park – Đurić", a izuzetno je važno da se završe prije početka glavne sezone, kako bi se poboljšalo napajanje Kamenara, koji su vrlo atraktivni za turiste. Planirano je, takođe, da se na DV "Hotel Park" zamijene 42 stuba, kao i dotrajali izolatori na čelično - reškastim stubovima, te AL- Fe uže – navodi naš sagovornik.

I na niskonaponskoj mreži "Rose" u toku su radovi na polaganju 150 metara podzemnog kabla, koji će se konektovati na novu SKS liniju, a poboljšanje napajanja tog naselja originalne arhitekture, priljubljenog uz more bilo je, kaže Papović, neophodno da bi restorani u sezoni mogli nesmetano da funkcionišu.

- U sklopu pripreme mreže za povećana opterećenja vrši se, kroz redovno održavanje i obilazak trafostanica, kontrola ulja, izolatora, kao i kontakata na opremi, pregled niskonaponskih ormara, zamjena niskonaponskih postolja i slično – kaže Papović.

Provjeravaju se i sređuju i objekti u Kotoru

I u opštini Kotor, gdje su smještene brojne znamenitosti koje privlače veliki broj turista, intenzivirane su aktivnosti na revitalizaciji elektroenergetskih objekata u cilju što bolje pripreme za ljetnju sezonu.

Naime, puštena je u rad nova MBTS 10/0.4kV, 630 KVA "Morinj II Kobilje", koja napaja atraktivnu zonu u naselju Lipci. Takođe je ugrađen novi srednjenaponski blok u TS-O 10/0.4kV "Rakite 3" u Rakitama koje se nalaze u urbanom dijelu ovog dragulja Boke Kotorske, tik do mora.

Papović kaže da je revitalizovana i stubna trafostanica naponskog nivoa 10/0.4kV "Trojica 2", što je podrazumijevalo ugradnju

novog transformatora, niskonaponskog ormara, usponskih vodova i postolja VN osigurača.

- U sklopu revitalizacije STS "Glavatičići" ugrađen je novi NN ormar i novi trafo, a u stubnu trafostanicu "Popova Ulica" novi ormar i novi usponski vodovi. Takođe je rekonstruisan i kabliran dio niskonaponske mreže na donjem putu u Dobroti, gdje je ugrađen novi distributivni ormar i zatezni betonski stub, a zamijenjena su i dva dotrajala drvena NN stuba i ugrađeno 100 metara novog samonosivog kablovskog snopa 4x70mm² i 50 metara podzemnog kabla PP00-A 4x70mm². Kabliran je i dio NN mreže u naselju Muo, gdje su uklonjena dva drvena NN stuba i ugrađena dva nova distributivna ormara, a položeno je i dva puta po 80 metara kabla – informše Papović.

Što se tiče tivatske opštine, nije bilo većih aktivnosti na pripremi turističke sezone, s obzirom da su elektroenergetski objekti u dobrom stanju, pa je fokus stavljen na objekte u druge dvije opštine.

Aktivnosti koje izdvajaju u tom dijelu konzuma su rekonstrukcija MBTS "Seljanovo SIZ", gdje je ugrađena nova oprema i povećana snaga trafostanice sa 630 na 1000 KVA. Pored toga, sa niskonaponske mreže "Donji Kaliman" prebacili su dio korisnika na susjedne

trafostanice, kako bi se smanjilo opterećenje konzuma na atraktivnom turističkom kvartu Belane. A u naselju Kava položili su dva podzemna kabla od 150 mm² u dužini od 120 metara u cilju rasterećenja postojećih linija.

Takođe su ispitani i pušteni u prazan hod 10 kilovoltni dalekovodi koji služe za rezervno (alternativno) napajanje u slučaju problema na pogonskim dalekovodima.

Obišli su i sve 10/0.4 kV trafostanice u neposrednoj blizini plaža i turističkih objekata i otklonili uočene nedostatke.

Nedostaju građevinski radnici

Problem u pripremi mreže predstavlja im, prema riječima Papovića, nedostatak građevinskih radnika, jer od ugovorenih 20 trenutno su angažovana samo šestorica, što je nedovoljno u ovom trenutku. Nepovoljno je i to što zbog administrativnih procedura i neriješenih imovinsko pravnih odnosa kasni realizacija investicionih planova iz predhodnog perioda, tako da u špicu turističke sezone može doći do preopterećenja lokalnih elektroenergetskih objekata.

-Karakterističan je slučaj niskonaponske mreže

"Milašinovića Most" u Herceg Novom, gdje je atraktivna plaža sa restoranima i drugim objektima napojena improvizovano, jer još uvijek nije realizovana investicija na ovoj lokaciji iz Plana za 2016. godinu.

Poseban problem, pak, predstavljaju nelegalni priključci na niskonaponsku mrežu, i to na lokacijama gdje ne postoje uslovi za priključenje – kaže Papović i dodaje:

Aktivnosti na otkrivanju i rješavanju slabih tačaka u napajanju električnom energijom svih objekata bitnih za nesmetano funkcionisanje nastupajuće turističke sezone u Regionu 5 nastaviće se i u narednom periodu.

SEKTOR ZA ODRŽAVANJE 20 KV I 35KV

Radovi na rekonstrukciji 15 TS teku planiranom dinamikom

Sigurna i pravovremena podrška Pogona za preradu metalnih konstrukcija doprinijela realizaciji planiranih radova

Sektor za održavanje 20 kV i 35 kV aktivno učestvuje u realizaciji značajnog investicionog Projekta pripreme trafostanica za implementaciju SCADA sistema za daljinsko upravljanje distributivnim trafostanicama. Projekat, da podsjetimo, podrazumijeva rekonstrukciju opreme u 15 objekata prenosnog odnosa 35/10 kV, a radovi se odvijaju planiranom dinamikom.

-Svi resursi Sektora za održavanje 20 kV i 35 kV su u službi realizacije ove važne investicije koja će omogućiti spregnutost svih komponenti sistema u cilju daljinskog nadzora i upravljanja nad trafostanicama iz Dispečerskog centra. Stoga je izvjesno da će se radovi na rekonstrukciji opreme u 35 kV i 10 kV postrojenjima završiti do početka ljetnje turističke sezone, čak i ranije – kaže **Sreten Krstajić**, rukovodilac Sektora za održavanje 20kV i 35kV.

Prema njegovim riječima, već su okončani radovi u trafostanicama 35/10 kV: “Bioče”, “Čanj”, “Miločer”,

“Grad-Ulcinj”, “Velika Plaža 1”, “Velika Plaža 2”, “Vladimir” i “Stari Bar”.

-Ronstruisana je oprema u osam trafostanica , a vrijednost projekta je oko 320 hiljada eura. U svim aktivnostima realizacije elektoromntažnih radova nemjerljiva je podrška dijela kompanije koji je specijalizovan za pomoć u izvođenju bravarskih radova, neophodnih za realizaciju projekta – kaže Krstajić i dodaje:

-Te radove realizuju zaposleni u Službi za podršku održavanju i održavanje elektroenergetskih objekata, odnosno ekipa vrijednih ljudi koju predvodi poslovođa za bravarsku radionicu **Ivan Milošević**.

Njihov doprinos sastoji se u izradi postolja za prekidače, prilogađavanju postolja za ormare DC i AC razvoda, kao i postolja za VN

osigurače, a odgovaraju i na zahtjeve sa terena za podršku instalaciji aparata za potrebe implementacije sistema daljinskog upravljanja.

Krstajić ističe da od početka realizacije projekta ono što je zavisilo od Sektora za održavanje objekata, na čelu sa **Vojinom Blagojevićem**, nikad nije zatajilo. Ta sigurna

PRIPREMA TS ZA IMPLEMENTACIJU SCADA SISTEMA

podrška i pravovremena usluga Pogona za preradu metalnih konstrukcija, koja im je mnogo značila, dala je određeni doprinos realizaciji radova u planiranim okvirima.

Takve rezultate imaju cjeline u kojima se dobro radi, uz svu ozbiljnost i idisciplinu koju takav rad podrazumijeva.

U domenu njihovog rada,

pored podrške održavanju i izgradnji elektroenergetskih objekata, je i proizvodnja stubova, konzola, vrata za trafostanice, metalnih ograda i slično.

IZMJEŠTEN 35 KV KABEL U TIVTU

Efikasno riješen “stari” problem

Početkom aprila izmješten je kablovski vod 35 kV u Tivtu na lokaciji Mrčevac, gdje se izvode radovi na izgradnji stambeno – poslovnog objekta, koji su ranije zaustavljeni zbog neophodnosti izmjene postojećih 35 kV kablovskih vodova “Tivat 1” i “Tivat 3” na trasi TS 110/35 kV “Gradiošnica” – TS 35/10 kV “Tivat”, kako se ne bi ugrozilo pouzdano napajanje korisnika tivatskog konzuma. Time je obezbijedio sigurno i kvalitetno napajanje električnom energijom tivatske opštine.

Naime, razumijevajući značaj tog izuzetno važnog elektroenergetskog objekta, čije je izmještanje duži period optrećivalo i CEDIS i tivatsku opštinu, Sektor za održavanje 20 kV i 35 kV je angažovao sopstvene kapacitete kako bi se posao do kraja realizovao pred turističku sezonu.

-Izražavam zadovoljstvo što je ovaj gorući problem riješen prije početka turističke sezone, čime je omogućeno

sigurno i pouzdano napajanje korisnika sa područja opštine Tivat. Kako je u pitanju elektroenergetski objekat od vitalnog značaja za napajanje Tivćana, nakon potpisivanja Ugovora o međusobnim pravima i obavezama za izmještanje kablovskog voda između CEDIS-a i investitora, posebnu smo pažnju posvetili internom stručnom nadzoru nad svim aktivnostima na izmještanju kablovske trase kako bismo se uvjerali u kvalitet izvedenih radova i ugrađene opreme, koji nam je važan i zbog neometanog održavanja novopostavljenih kablovskih vodova u narednom periodu – istakao je **Sreten Krstajić**, rukovodilac Sektora za održavanje 20 kV i 35 kV.

Vrijednost projekta izmještanja kablovskih vodova iznosi skoro 12 hiljada eura, a realizovan je u periodu pojačanih aktivnosti, ne samo na poslovima tekućeg održavanja TS 35/X kV na području primorskih opština uoči početka ljetnje turističke sezone, nego i u

toku realizacije zahtjevnog investicionog projekta na pripremi trafostanica za implementaciju SCADA sistema.

Aktivnosti su završene u roku važenja rješenja o saglasnosti koje je izdato od strane Crnogorskog elektrodistributivnog sistema.

SEKTOR ZA ODRŽAVANJE U PRVOM KVARTALU

Rezultati dokaz efikasnosti

Ugrađeno 2.300 stubova, 400 više nego u istom periodu prošle godine

U Sektoru za održavanje se u prethodnom periodu intenzivno radilo na realizaciji projekata revitalizacije SN i NN mreže, a u fokusu je bio i Projekat održavanja, pa je tako u prva tri mjeseca ove godine u te aktivnosti uloženo preko milion i po eura.

-Vrijednost radova na revitalizaciji objekata (materijal, građevinski radovi i radni sati) iznosi oko 850 hiljada eura, dok je na Projekat održavanja utrošeno oko 700 hiljada eura, što je izvanredan rezultat. Naime, u

istom periodu prošle godine uložili smo više od 350 hiljada eura manje, ali je najvažnije to što su znatna sredstva uložena u investicije, dosta više nego u otklanjanje posljedica havarija na mreži – istakao je **Vuko Vukićević**, rukovodilac Sektora za održavanje.

Prema njegovim riječima, ugrađeno je ukupno 2.300 stubova, odnosno preko 400 stubova više nego u istom periodu prošle godine, a akcenat je stavljen na niskonaponske mreže kroz

realizaciju Plana implementacije AMM projekta - III faza, gdje ekipe Održavanja rade na pripremi mreže.

-Koliko je ozbiljan pomak u realizaciji aktivnosti napravljen najbolje se vidi

kroz podatak da su ugrađena 823 stuba na 90 niskonaponskih mreža, pored ostalih redovnih poslova i izazova sa kojima se susrijeću zaposleni na održavanju elektroenergetskih

objekata, i to u zimskom periodu kada je konzum na sjeveru uglavnom pod snijegom – kaže Vukićević.

On očekuje da će i u narednom periodu nastaviti u istom tempu i da će uslijediti još jedan uspješan kvartal kad je realizacija projekata u pitanju. Sve to ne bi bilo moguće da nije dobre organizacije i predanog rada zaposlenih u Održavanju.

-Prioritet će biti završetak započetih radova na niskonaponskim mrežama jer oni imaju dvostruke benefite. S jedne strane pruža se podrška realizaciji AMM projekta – III faza, a sa druge revitalizuju su NN mreže koje su bile u dosta lošem stanju, što će se odraziti na povećanje kvaliteta napajanja pripadajućih korisnika – istakao je Vukićević.

On je, zatim, dodao da će se nastaviti i radovi na revitalizaciji osam 10 kilovoltnih dalekovoda („Unač-Plužine“, „Jelenak-Danilovgrad“, „Vazdušni Tuzi-Tuzi“, „Meteh-Plav“, „Gač-Ulcinj“, „Grbalj-Kotor“, „Rovca-Kolašin“ i „Novakovići-Žabljak“), na kojima se mijenjaju dotrajali djelovi dalekovoda i trafostanica i

MONTAŽA ČELIČNO-REŠETKASTOG STUBA

ugrađuju novi, visokokvalitetni elementi mreže. Projekatom je, da podsjetimo, predviđena ugradnja oko dvije hiljade drvenih stubova, 765 betonskih i oko 460 čelično-rešetkastih. Na odabranim dionicama zamijenice se i 95 tona provodnika i potpuno rekonstruisati 130 trafostanica.

-Napomenuo bih da Sektor za održavanje takođe vrši rekonstrukcije trafostanica

naponskog nivoa 10/0.4kV prema instrukcijama koje se dobijaju iz Sektora za razvoj. To podrazumijeva zamjenu i ugradnju sredjenaponskih i niskonaponskih blokova, kao i transformatora – kazao je Vuko Vukićević.

ZAMJENA DRVENIH STUBOVA BETONSKIM

TRAFOSTANICE NA METI LOPOVA

Ukradena četiri transformatora

Mreža i objekti Crnogorskog elektrodistributivnog sistema konstantno su na meti kradljivaca. Krađu se kablovi, trafo ulje, vrata i prozori sa trafostanica, pozicije stubova, pa čak i transformatori. U potrazi za sitnom zaradom neodgovorni pojedinci ne prezaju ni da do nje dođu rizikujući život od strujnog udara, a pri tom se pričinu i velika materijalna šteta i ugrozi redovno napajanje korisnika.

Tako su 11. i 12. maja ekipe na Cetinju evidentirale da su otuđena četiri transformatora 10/0.4 kV, snage 630 kVA i 1000 kVA.

U pitanju su transformatori koji su bili dio trafostanica 10/0.4kV: MBTS „Pobjeda“,

„Sanitas“, „Crkveni sud-Vladin dom“ i TS „Nova pijaca“.

Sve ove trafostanice imale su po dva transformatora od kojih je po jedan bio u funkciji, a drugi je služio kao alternativa u slučaju potrebe, pa iz toga proizlazi da su počinioci dobro uvježbani i da su tačno znali što rade. Ovakva krađa ne dešava se po prvi put, a hoće li se takva nedjela nastaviti zavisi od toga da li će počinioci biti otkriveni i privedeni pravdi, s obzirom da je slučaj odmah prijavljen Upravi policije, podružnica Cetinje.

Ekipe CEDIS-a sprovode vanredne kontrole objekata i mreže, ali konstantan nadzor nad oko 5000 trafostanica i

preko 20 hiljada kilometara nadzemnih vodova u Crnoj Gori nije moguće sprovesti.

SEKTOR ZA ICT I RAZVOJ

Najavljena dva važna projekta

Projekat WAN mreže omogućiće, između ostalog, uvođenje centralizovanog sistema nadzora i kontrole pristupa energetskim objektima. Izrada Studije uzemljenja neutralne tačke transformatora distirbutivne mreže daće smjernice za uzemljenje NT pojedinih djelova distributivnog sistema, u zavisnosti od njihovih specifičnosti

Sektor za ICT i razvoj će u narednom periodu, pored ostalog, realizovati dva veoma važna projekta koji će uspješnost i efikasnost upravljanja i poslovanja podići na veći nivo.

Naime, riječ je o Projektu WAN mreže i Projektu izrade Studije uzemljenja neutralne tačke transformatora distirbutivne mreže Crne Gore.

-Projekat WAN mreža podrazumijeva polaganje optičkih kablova do trafostanica naponskog nivoa 35/10 kV i poslovnih objekata Crnogorskog elektrodistributivnog sistema koji do sada nijesu imali dostupnost povezivanja optičkom telekomunikacionom mrežom – istakao je **Goran Kovačević**, rukovodilac Sektora za ICT i razvoj.

Kada je riječ o trafostanicama, prioritet, prema njegovim riječima, predstavljaju trafostanice koje su uključene u I fazu SCADA/ADMS projekta, kako po pitanju obezbjeđivanja redundantnosti optičkog puta, tako i po pitanju obezbjeđivanja

osnovnog optičkog puta.

-Realizacijom ovog projekta, pored daljinskog upravljanja energetskim objektima, ispuniće se preduslov za uvođenje centralizovanog sistema nadzora i kontrole pristupa energetskim objektima. Izgradnjom telekomunikacione mreže upotrebom optičke infrastrukture povezaće se i poslovni objekti CEDIS-a sa centralnom infrastrukturom, čime će se ostvariti određena ušteda s obzirom da se trenutno ove usluge

plaćaju telekomunikacionim operaterima – naveo je Kovačević i dodao: -Trenutno se u Sektoru odvijaju aktivnosti na pripremi tehničkih rješenja povezivanja udaljenih lokacija, a ukupna vrijednost projekta koji, po Planu, treba da se realizuje do kraja godine, je 500 hiljada eura.

Kada je u pitanju režim funkcionisanje distirbutivnog sistema Crne Gore, vezano za uzemljenje neutralne tačke transformatora, Kovačević je

DR GORAN KOVAČEVIĆ

podsetio da je posljednja studija na ovu temu rađena 1995. godine. Od tada se distirbutivna mreža značajno uvećala a funkcionisanje u skladu sa važećim pravilima usložilo.

-Izrada nove studije je izuzetno značajna jer će se tako dobiti krovni dokument sa smjernicama u pravcu načina uzemljenja neutralne tačke pojedinih djelova distributivnog sistema, u zavisnosti od njihovih specifičnosti. Već je formiran

međusektorski Radni tim koji trenutno radi na izradi projektnog zadatka Studije i prikupljanju podloga, neophodnih za njenu izradu – informiše prvi čovjek Sektora za ICT i razvoj.

Prema njegovim riječima, Radni tim će paralelno pripremiti i projektni zadatak za izradu Elaborata bezopasnosti za četiri traforeona naponskog nivoa 35/10 kV u kojima su

u prethodnom periodu već pripremljene trafostanice za režim uzemljene neutralne tačke u vezi digitalnih zaštitnih uređaja i isporuke otpornika za uzemljenje neutralne tačke.

ASOCIJACIJA MENADŽERA CG NAGRADILA NAJBOLJE

ETF “Najbolja institucija za obrazovanje i edukaciju”

Asocijacija menadžera Crne Gore po sedmi put dodijelila je prestižne poslovne nagrade za 2022. godinu.

Izbor najuspješnijih menadžera/ki i preduzetnika/ca godine je već tradicionalno pod pokroviteljstvom Vlade Crne Gore, podržavan od strane najvećih poslovnih organizacija, među kojima je i naša kompanija.

Tako je na svečanosti dodjele prestižnih priznanja, nagradu u kategoriji “Najbolja institucija za obrazovanje i edukaciju”, koja je pripala Elektrotehničkom fakultetu, uručio dekanu te obrazovno – naučne ustanove, prof. dr **Saši Mujoviću** izvršni direktor CEDIS-a **Vladimir Čadenović** koji je član Upravnog odbora Asocijacije menadžera.

Inače, Asocijaciju menadžera CG UNICEF je, u skladu sa

rezultatima due diligence-a, izabrao za vodećeg partnera za implementaciju nagrade, koja ima za cilj da promoviše politike na radnom mjestu prilagođene porodici i podigne svijest o značaju postizanja bolje ravnoteže između privatnog i poslovnog života.

Za nagradu “Naj poslodavac po mjeri djece i porodice” važiće posebni kriterijumi, a AMM će poslovne organizacije koje su članice Poslovnog savjeta UNICEF-a (PKCG, MFIC, AmCham) pozvati da se pridruže evaluacionom panelu, kao i da predlože kompanije za ovu kategoriju nagrade.

SA URUČIVANJA NAGRADE

SEKTOR ZA SISTEM ZAŠTITE

Plan odbrane CEDIS-a prošao inspekcijski nadzor

Zaposleni u Službi za vanredne situacije Plan su uradili na osnovu smjernica i izvoda iz Plana odbrane Crne Gore koji se odnose na privredna društva koja vrše usluge od posebnog značaja za odbranu

Odjeljenje za poslove inspekcijskog nadzora Ministarstva odbrane CG izvršilo je krajem marta ove godine inspekcijski nadzor dokumenata Plana odbrane Crnogorskog elektrodistributivnog sistema kojim se utvrđuje organizacija i način rada, zadaci, snaga, sredstva, mjere i postupci odbrane, kao i druge odbrambene aktivnosti koje

će kompanija sprovoditi za vrijeme eventualnog ratnog ili vanrednog stanja.

Izradi tog plana CEDIS je, prema riječima **Dušana Bjelice**, rukovodioca Sektora za sistem zaštite, pristupio na osnovu smjernica i izvoda iz Plana odbrane Crne Gore koji se odnose na privredna društva koja vrše usluge od posebnog značaja za odbranu.

-Članom 39. Zakona o odbrani za preduzeća i druga pravna lica

definisana je obaveza izrade Plana odbrane, čiji su sadržaj i način izrade propisani Uputstvom za izradu Plana odbrane Crne Gore. To je dokument koji se sastoji od: Plana pripravnosti, Plana obaveza, Plana elektronske komunikacije i poštanske djelatnosti i Plana mjera bezbjednosti i zaštite – kazao je Bjelica i dodao da je za rukovaoca Planom odbrane Crnogorskog elektrodistributivnog sistema imenovan **Veseljko**

DUŠAN BJELICA

Kommenović, šef Službe za vanredne situacije.

-U skladu sa Zakonom o tajnosti podataka, Planu odbrane CEDIS-a je određen stepen tajnosti "INTERNO", što znači da su lica koja ne posjeduju dozvolu za pristup ovim podacima, a imaju potrebu da ostvare uvid u dokumenta Plana odbrane dužna da, prije uvida u Plan, potpišu Izjavu da će sa tajnim podacima postupati u skladu sa zakonom i drugim

propisima – navodi Bjelica. Plan odbrane Crnogorskog elektrodistributivnog sistema je, inače, rađen prvi put, a izradili su ga zaposleni u Službi za vanredne situacije.

Inventar PCB-a biće upotpunjen

Pored toga, CEDIS je, prema riječima našeg sagovornika, od 2017. do kraja 2022. godine, kao partner u Nacionalnom Projektu “Sveobuhvatno ekoliški prihvatljivo upravljanje PCB otpadom u Crnoj Gori” koji je imao za cilj identifikaciju, zbrinjavanje i trajno odstranjivanje opreme i otpada kontaminiranih polihlorovanim bifenilima (PCB) iz životne sredine, izvršio identifikaciju

PCB opreme i otpada u sistemu 10/0,4 kV. To je podrazumijevalo ispitivanje izolacionog ulja iz nešto više od 5.000 transformatora u elektrodistributivnom sistemu. Dio identifikovane PCB opreme i otpada je za vrijeme trajanja Projekta dekontaminiran, uklonjen PCB a oprema vraćena u upotrebu, otpad zbrinut kao transformatori bez PCB-a, dok je manji dio transformatora za koje se ispitivanjem pokazalo da sadrže čist PCB (preko 5000 ppm) izvezen iz Crne Gore na trajno uništenje u zemlje Evropske unije.

U cilju okončanja Inventara PCB opreme i otpada, CEDIS je za uzorkovanje i analizu izolacionog ulja iz oko 250 transformatora u sistemu 35/X kV, zaključio krajem 2022. godine Ugovor sa laboratorijom “Centar za ekotoksikološka ispitivanja” d.o.o. Podgorica, koja je akreditovana za ovu vrstu ispitivanja.

Počelo ispitivanje izolacionog ulja

-Služba za životnu sredinu, kao nosilac aktivnosti, uz podršku Operativne direkcije, počela je sa realizacijom ispitivanja izolacionog ulja screening metodom na terenu. Uzorci koji sadrže hlor biće ispitani u laboratoriji kako bi se utvrdilo da li prisustvo hlora potiče iz polihlorovanih bifenila i u kojoj koncentraciji. Nakon što utvrdimo da li i u

kojoj koncentraciji oprema sadrži polihlorovane bifenile, Služba za životnu sredinu će u narednom periodu sačiniti Plan upravljanja PCB opremom i otpadom kako bismo je, u skladu sa domaćom regulativom i međunarodnim aktima koje je Crna Gora ratifikovala, isključili iz upotrebe do dekontaminacije ili trajnog zbrinjavanja PCB opasnog otpada – istakao je Bjelica.

Služba za životnu sredinu je, takođe, Agenciji za zaštitu životne sredine podnijela zahtjev za izdavanje saglasnosti na Plan upravljanja otpadom u Crnogorskom elektrodistributivnom sistemu za period od 2023. do 2026. godine.

-U cilju upravljanja otpadom na zakonom predviđen način, CEDIS je sa preduzećem za sanitarnu i ekološku zaštitu Hemosan d.o.o. Bar zaključio Ugovor o zbrinjavanju opasnog otpada i Ugovor o zbrinjavanju neopasnog otpada.

Služba za životnu sredinu, u skladu sa našom Procedurom o upravljanju otpadom i Planom upravljanja otpadom, kao i zaključenim ugovorima, vrši trajno zbrinjavanje otpada koji se generiše u našoj kompaniji, uz zakonsku obavezu da o tome jednom godišnje izvještava Agenciju za zaštitu životne sredine – zaključio je Dušan Bjelica.

ANA ĐURANOVIĆ, DISPEČERKA

„Na izbor struke podstakla me porodična tradicija“

U Elektrodistribuciji joj je 40 godina radio otac, pa je odmalena zavoljela elektriku i upoznala se sa elektrodistributivnom djelatnošću. Otac je prvo radio u Relejnjoj zaštiti, a zatim u trafostanici, a danas njegova kćerka upravlja sistemom kao dispečerka, što je zahtjevan i neuobičajen posao i za ženu inženjerske struke.

Posao elektroenergetskog dispečera ne obavljaju često žene. U Crnogorskom elektrodistributivnom sistemu godinama ga radi **Ana Đuranović**, koja se u tadašnjoj Distribuciji zaposlila 1995. godine, odmah poslije završetka srednje elektrotehničke škole. Prvo je bila tehničar za analize u Službi za daljinsko upravljanje, u kojoj se dobro pripremila za sadašnji zahtjevni i odgovorni posao.

Dispečeri upravljaju sistemom u realnom vremenu radi obezbjeđivanja koordinacije i sinhronizacije rada, zaduženi su za 24 -časovni nadzor nad elektroenergetskom mrežom i brigu o sigurnosti sistema.

Njihov posao podrazumijeva smjenski rad i dežurstva, iziskuje brzo reagovanje u vanrednim okolnostima, vrlo je zahtjevan i stresan.

Ana kaže da ju je na izbor struke najviše podstaklo to što joj je otac radio u Elektrodistribuciji tako da joj struja ni kao djetetu nije bila bauk.

-Sjećam se njegovih dežurstava od kuće, iznenadnih poziva na intervenciju u trafostanici, situacija kada je zbog brzine morao da me povede sa sobom, pa sam ga čekala u kolima dok završi posao. Za mene je bilo fascinantno kako važan posao moj tata radi, bio mi je uzor, pa izbor struke nikad nije dolazio u pitanje. Na neki način, kad sam počela da radim, dočekali su me oni koje sam poznavala – priča nam naša koleginica.

Iako posao dispečera podrazumijeva odgovoran rad za koji treba biti odmoran i spreman jer zahtijeva veliku koncentraciju, stabilnost i smirenost, ona mu je potpuno posvećena. Radi predano i vrijedno, ne prigovarajući smjenskom i radu u vanrednim okolnostima.

– Nakon toliko informacija koje se prime i proslijede, pošto treba sve ispratiti i o radu, a posebno eventualnim problemima, izvijestiti sve koji o tome treba da budu obaviješteni, a usput gotovo neprekidno odgovarati na

telefonske pozive korisnika, često se osjeti umor i iscrpljenost. Ali, ne toliko da se posao ne obavi kako treba. Ja ga doživljam krajnje ozbiljno, kao čin ličnog poštenja i odgovornog odnosa prema kompaniji u kojoj primam platu i u kojoj sam provela gotovo tri decenije. Tako, u stvari, doživljam svaki posao koji radim. Čovjek je ili posvećen i odgovoran, ili nije – kaže.

Susret sa njom bio je veoma prijatan, jer sam upoznala srdačnu i nenametljivu osobu i uvjerala se da je dominantna crta njenog karaktera izuzetna radna energija. Sigurna sam da je svojim dolaskom u dispečersku salu unijela neku novu, ljepšu atmosferu, ali privilegija zato što je žena nikad nije imala. Radi po 12 sati bez pauze i radi u smjenama, ali ona je spremna. Ima jaku volju, zato je i došla ovdje. Iako je tokom njenog radnog vijeka bilo nekoliko organizacionih promjena, ostala je stalno locirana u trafostanici u Tološima. Tu je da u potpunosti služi svojoj kompaniji. Na skali važnosti

iznad nje su samo njena dva sina koji su danas uspješni mladi ljudi. Bez podrške i razumijevanja porodice i kolega sa posla, ne bi bilo moguće izdržati napore koje iziskuje smjenski rad i odgovornost ovog specifičnog radnog mjesta. Nije bilo lako spojiti ulogu majke i supruge i biti skoncentrisan na zahtjevan posao u smjenama. Iako joj nije ostajalo puno vremena za hobije i opuštanje, nije dozvolila da bude zarobljenik okolnosti. Nađe uvijek vremena da pročita dobru knjigu, da se posveti baštovanstvu u svom malom raj u Bjelopavličima, da se druži sa prijateljima i njeguje svoja prijateljstva.

Naša dispečerka, koja je očigledno ovladala znanjima i vještinama profesije, smatra da, iako tehnologija

napreduje, presudnu ulogu u dispečerskom poslu i dalje igra ljudski faktor, odnosno iskustvo, poznavanje sistema, ali i osjećaj za njega.

-Najteže je kada su havarije i loše vrijeme, pa bude problema u više djelova mreže. Tada treba imati nerve. Specifičan je ovo posao – ističe.

A da za njega treba imati nerve uvjerali smo se svjedočeći konstantnom podizanju slušalica tri telefona koji su naizmjenično zvonili gotovo neprestano.

Da mu je duboko odana pokazuje i to što je beskrajno strpljiva sa korisnicima sa druge strane žice koji nerijetko očekuju da ih uvaži i sasluša, da im objasni istu stvar i po nekoliko puta.

-Radeći ovaj posao naučila sam mnogo o ljudima. Treba biti psihički veoma jak i izuzetno staložen, što nije uvijek lako, ali važno je zadržati dostojanstven i smiren pristup. Pojedini korisnici, da bi riješili problem u kući, ponekad i kad im samo pregori sijalica, ne prezaju da potegnu ekipu "u prazno", nesvjesni koliko su ti ljudi opterećeni i koliko napora ulažu da bi sistem pouzdano funkcionisao – govori nam ova posebna žena koja je odabrala put rada i posvećenosti poslu i demantovala ustaljeno mišljenje da dispečerski centar nije pogodno radno mjesto za žene.

Uz to je i gostoljubiva, otvorena i predusretljiva. Zato je bilo lijepo s njom provesti dio dana.

ANA ĐURANOVIĆ NA RADNOM MJESTU

SET TREBINJE 2023.

Prozumeri održivi uz povećanje jedinične cijene obračunske snage

Panel „Prozumeri u regiji – pravni i regulatorni okvir za podršku i tretman malih proizvođača, sa fokusom na solarne fotonaponske sisteme, priključene na distributivnu mrežu“ u fokus je stavio male proizvođače električne energije i sagledavanje glavnih izazova u procesu uspostavljanja regulatornog okvira za prozumere koji, kako je rečeno, imaju veliki potencijal da na ekonomski isplativ način doprinesu čistijoj okolini i smanjenju zavisnosti od fosilnih goriva.

Sanja Rikalo, direktor Direktorata za poslove ODS-a u Republici Srpskoj, istakla je da su prošle godine nova zakonska rješenja propisala obavezu ODS-a da pojednostavi priključenje kupaca proizvođača na distributivnu mrežu, što je i urađeno novim Pravilnikom o priključenju elektrana na distributivnu mrežu na koji je dobijena saglasnost regulatora, pa u RS trenutno ima nekoliko desetina kupaca proizvođača priključenih na distributivnu mrežu.

O tome koliko su prozumeri održivi za operatore distributivnog sistema i

pravedni za korisnike Rikalo, između ostalog, kaže da šema neto mjerenja dovodi do toga da kupac proizvođač izbjegava plaćanje varijabilnih naknada za količinu električne energije koju njegova elektrana na objektu proizvede i ne učestvuje srazmjerno u troškovima distributivne mreže, što dalje znači da su prihodi ODS-a smanjeni, zbog smanjenog protoka energije.

-Pitanje je kako namiriti taj prihod. Jedan način je da se poveća cijena svim korisnicima distributivne mreže što automatski dovodi do unakrsnih subvencija u korist kupaca proizvođača. Drugi je povećanje jedinične cijene obračunske snage

koje ide u korist održivosti prihoda ODS-a i ne dovodi do povećanja cijene za ostale korisnike. U RS je tokom 2022. godine udio fiksne naknade u ukupno odobrenom prihodu ODS-a dostigao 46 odsto, ranije je to bilo 33 odsto, što znači da je RAE prilikom utvrđivanja strukture distributivnih tarifa vodila računa o održivosti prihoda ODS-a računajući na pojavu velikog broja prozumeru u narednom periodu – istakla je Rikalo i dodala:

-Mi smo računali kako 10 hiljada kupaca proizvođača utiče na prihod ODS-a. Da bi oni zadovoljili svoju potrošnju treba da instiliraju oko 30 MW solarnih panela

na distributivnu mrežu, što bi dovelo do smanjenja prihoda za oko 0,65 odsto. Smatramo da ako je stopa porasta potrošnje na distributivnoj mreži oko 0,3 odsto, integracija kupaca proizvođača iz kategorije neto mjerenja neće dovesti do nekog enormnog smanjenja prihoda upravo zbog efekta povećanja jediničnih cijena fiksnih naknada.

Milka Mumović, ekspert Sekretarijata EZ, poručuje da se pravni okvir mora razvijati da ne bi bio prepreka za male proizvođače i podsjeća da se prvi prozjumer pojavio još prije 10 godina, kada se o tom konceptu u javnosti malo znalo, ali su inovativne tehnologije koje su tražile svoje mjesto, pogurale razvoj pravnog okvira.

-Mi nastojimo da u EZ prenesemo dobru praksu, obaveze i uerdbe EU. U tom smislu, Direktiva o energetsom tržištu iz 2021. godine detaljno je definisala mogućnosti i prava tzv. aktivnih kupaca koji obuhvataju i prozjumere. Te propise svi moraju prenijeti do kraja godine da bi kupci imali aktivnu ulogu, s tim što će svaka članica EZ razviti sopstveni odgovarajući pravni okvir koji mora biti povoljan za aktivno učešće kupaca, ali koji mora uvažiti i legitimne interese onih koji nijesu aktivni kupci, a takođe omogućiti funkcionisanje mreže na način da se sve koristi od angažovanja aktivnih kupaca ostvaruju. To znači da mreža mora biti napredna, da sistem

mora biti napredan, da komunikacija mora biti stalna, a to je proces. Mi razvijamo pravni okvir koji će omogućiti razvoj tehnološkog i svakog drugog unapređenja mreža i sistema – istakla je Mumović podsjetivši da u EZ postoji Koordinaciona grupa distributivnih sistema koja razrađuje ulogu prozjumeru i daje preporuke kako da se distributivni sistemi odnose prema njima.

-U Direktivi stoji da se do 2026. godine mogu uključivati aktivni kupci u sistem neto mjerenja, a od 2026. isključivo u neto obračun, jer u neto mjerenju distributivna mreža služi kao besplatno skladište. Distributivna mreža se mora osposobiti i ojačati u svakom pogledu, pa i u smislu komunikaciono informacionih tehnologija i naprednih sistema i za mjerenje i za upravljanje mrežama. Dok se to ne desi, a i kad se desi, neto mjerenje ne stimulise ničim aktivnog kupca da se odgovorno odnosi prema mreži, da prati vršna opterećenja sistema i da se prilagođava na način da svoju potrošnju smanji kad je vršno opterećenje sistema, da u tom periodu daje više energije u mrežu i da je rastereti. Sistemom neto obračuna korisnik će osjetiti kolika je vrijednost energije onda kad je on uzima iz mreže a kolika je njena vrijednost kad je daje u mrežu, što će se odraziti i na način na koji koristi mrežu. Kupac koji je u sistemu neto obračuna ima i više motiva da se udruži sa drugim kupcima i da oni optimizuju korišćenje energije u jednom

užem krugu. Njihov primarni cilj nije profit već efikasnije korišćenje raspoloživih proizvodnih resursa. Energija više ne dolazi samo iz velikih centrala, već takoreći sa svih strana i time se mora dobro upravljati – naglašava Mumović.

Petar Mitrović - Karanović i partneri – istakao je da je u Srbiji 830 kupaca proizvođača iz kategorije domaćinstava i 230 privrednika priključeno na mrežu. Iako je podsticanje OIE počelo još 2009.godine, za 10 godina instalisno je svega 11 MW SE, a u posljednih godinu i po 12,5 MW, što znači da je koncept uspješan, iako ima problema oko očekivanog povrata investicije na čijem se rješavanju intenzivno radi.

-Velika su očekivanja od koncepta prozjumeru, ima predloga formiranja virtuelnih kupaca proizvođača, još se prilagođavaju propisi u cilju što brže energetske tranzicije. Trenutno je u toku izrada izmjena Zakona o OIE koji je, kada se radi o prozjumerima prilično restriktivan jer je snaga proizvodnog objekta prozjumeru ograničena na odobrenu stranu priključka. Po zahtjevu ODS-a Srbije Vlada je usvojila predlog zakona kojim se instalisana snaga tih objekata smanjuje na vrlo niske nivoe u odnosu na ono što su očekivanja, želje i potrebe, odnosno na svega 6,9 kilovata za domaćinstva i 150 kilovata za privredu, što nije stimulatивно za razvoj tog koncepta. Očekivanja su da će se, dok je zakon u proceduri, to rješenje unaprijediti na

način da se uvažuje legitimni interesi ODS-a ali i da se ne siječe grana na kojoj sjedimo jer je ozelenjavanje srpske elektroprivrede pitanje opstanka srpske privrede u kontekstu dešavanja u energetici. Nadam se da će se naći kompromisno rješenje koje će pomiriti jednu i drugu stranu, jer za to ima prostora – kazao je Mitrović.

Senad Aganović – FERK BiH – smatra da cijena električne energije za domaćinstva nije nešto što će kupca motivisati da od konzjumenta postane prozjumer, a i kasni se sa donošenjem regulative iz te oblasti.

Pravni okvir koji treba da reguliše njihov status u BiH nije u potpunosti definisan. Republika Srpska je u toj oblasti više uradila, mada je i u BiH konačno donijet Zakon o OIE koji će omogućiti korisnicima da se uključe kao aktivni kupci u proizvodnju el. energije za sopstvene potrebe. Ali, ima više faktora od kojih će zavisiti opredjeljenje korisnika da postane prozjumer, kao što

su pojedinačni kapaciteti krovnih površina, njihov solarni potencijal, veza sa distributivnim sistemom. Da li prenosna i distributivna mreža imaju kapacitete da prihvate sve korisnike koji žele da postanu prozjumeri? U suštini, očekivani priliv prozjumeru bez sumnje će napraviti probleme distributivnoj mreži, odnosno moraće se značajno investirati u nove kapacitete, jer se mrežom mora upravljati, moraju se održavati sigurnost sistema i kvalitet napajanja. To su veliki troškovi, ali samo će savremena digitalna mreža moći jednovremeno da upravlja svim elementima distributivne mreže. Interesovanje definitivno postoji, ali je pitanje vrlo kompleksno. U svakom slučaju, prvo treba definisati ciljne grupe koje želimo kao prozjumere na distributivnoj mreži i koje bismo eventualno mogli subvencionisati. Postavlja se, takođe, pitanje da li su potrebne podsticajne mjere i za eventualno skladištenje energije koje bi doprinijelo balansiranju EES-a – istakao je Agović i dodao:

-Smatram da distribucije u prvoj fazi ne mogu progutati ogromne količine kapaciteta koji se zakonom daju i da ograničenje treba zaustaviti na ostvarenoj potrošnji u obračunskom periodu. Sa razvojem distributivne mreže ta situacija će se promijeniti pa će se moći iskoristiti višak krovne površine za proizvodnju solarne energije. Slažem se da zakonodavac i propisi treba da ograničavaju snagu u mjeri u kojoj je to neophodno za stabilnost i bezbjednost sistema. Ipak, većina prozjumeru ulazi u tu priču da bi dobili povrat na investiciju. Ukoliko te elektrane nijesu adekvatno dimenzionisane, nema ni adekvatnog povrata i tu je zamka.

Goran Starčević – Kaldera Company - istakao je da je mana solarnih sistema u tome što je proizvodnja najveća tokom dana, a najveća potrošnja tokom noći, što je nepovoljno za EES.

- Da bi se građani podstakli na ugradnju ovakvih sistema, moraju da imaju jasnu

računicu. Ukoliko solarni sistemi proizvode kada oni nijesu kod kuće, neće doći do neke uštede, a samim tim ni do isplativosti sistema, a sa druge strane doći će do dodatnog opterećenja elektromreže, tako da se postiže kontra efekat. Proizvodimo električnu energiju kada nikome nije potrebna. Da bi se postigla decentralizacija, jedno od rješenja je da svi prozjumeri budu opremljeni nekim vidom skladištenja energije, što je trenutno za ovakve sisteme baterija, dok su za veće sisteme to reverzibilne hidroelektrane, ili pretvaranje električne energije u neki drugi vid energije. To bi značilo da je svako domaćinstvo samo za sebe i proizvođač i da ima mogućnost da svu tu električnu energiju koju proizvede potroši uporavo na samom izvoru proizvodnje energije. Nema dodatnog opterećenja mreže, a na taj način ostvaruje uštedu, što bi motivisalo korisnike da postanu prozjumeri. Skladištenje energije u baterije dovodi nas u investicionom smislu do opravdanosti projekta – naveo je Starčević i dodao da će sa rastom prozjumeri najveći izazov biti upravo upravljanje mrežom zbog čega Kaldera Company priprema sopstvena rješenja digitalnih trafostanica i sistema za upavljanje distributivnom mrežom.

Ivan Mrvaljević iz EPCG kazao je da, iako se koncept kupca proizvođača u Crnoj Gori pojavio davne 2010. godine u tadašnjem rješenju Zakona o energetici, dok EPCG nije

pokrenula Projekat Solari 3000+ i 500+ postojalo je instalisano 3 MW solara, a na današnji dan ima oko 1.600 potpisanih ugovora, u prosjeku 18 MW, dok je već instalisano 12 MW kod oko 1.400 korisnika.

-Proces energetske tranzicije će biti zahtjevan, mi ni po čemu nijesmo različiti od regiona u dijelu koji se tiče ograničenosti prenosnih kapaciteta, izazova balansiranja, povoljnih uslova finansiranja itd, ali mi smo kao zemlja prvi prepoznali i uveli uredbu o plaćanju emisije CO2 i razmišljajući dugoročno i u saradnji sa Eko fondom, pripremajući se za neki naredni period, prosto smo uvidjeli priliku da značajan novac koji EPCG treba da plaća po tom osnovu, uložimo u pomenuti projekat i valorizujemo solarni potencijal. Ta ideja dobila je i podršku nadležnih institucija – istakao je Mrvaljević i dodao:

-Svjesni smo svih izazova, uticaja na ODS-a, veoma je važno optimalno postaviti projekat. Trenutno su, uslovno rečeno, postavljena ograničenja u realizaciji našeg projekta sa aspekta priključne snage, kao i sa aspekta prosjeka potrošnje. ODS-a je trenutno u nepovoljnom položaju pa EPCG, CEDIS i predstavnici države trenutno traže optimalan način da se ODS-a zaštiti, a da se proces valorizacije OIE koji je krenuo ne zaustavi i ne utiče dramatično na njih. Mrvaljević je naveo i to

da Ministarstvo kapitalnih investicija, u sardnji sa EBRD, koja je obezbijedila značajna sredstva za to, radi na pripremi Zakona o obnovljivim izvorima energije, a jedan od fokusa tog zakona biće aukcije, koje su neke zemlje regiona već definisale u svojim zakonima. Jedna od preporuka EPCG bila je i da se iskoriste iskustva zemalja regiona i maksimalno optimizuje koncept prozjumeri.

Amina Durmo Trlin, izvršni direktor Procredit banka Sarajevo, istakla je da je u samom središtu njihovog djelovanja finansiranje i podrška projektima iz oblasti zelenih tehnologija. U prilog tome govori činjenica da su preko 20 odsto njihovog ukupnog kreditnog portfolija tzv. zeleni krediti.

-Banka solarne elektrane vidi kao važan, ako ne i najvažniji korak u energetskej tranziciji na putu prema održivoj budućnosti, jer su to investicije koje su na neki način dostupne svima. Mogu se kretati u rasponu od nekoliko hiljada eura do nekoliko miliona, ali daju mogućnost i priliku svima da budu aktivni sudionici. Mi smo prvu SE finansirali još 2015. godine i proteklih 7, 8 godina smo aktivni tržišni učesnik koji svjedoči pozitivnim tržišnim promjenama. U poređenju sa prethodnim godinama vidimo veliki porast potražnje za SE, naročito u prošloj godini. Finansirali smo preko 50 projekata instalisane snage preko 16 MW – istakla je Durmo Trlin i dodala:

-Nije više jednostavno pronaći kreditne linije i u ovom trenutku imamo aktivnu liniju sa EBRD koja nudi povrat na inicijalno uložena sredstva od oko 15 odsto ukoliko se uloži u SE u kombinaciji sa nekom energetski efikasnom tehnologijom. U slučaju kombinovanja SE i toplotne pumpe, klijenti bi imali povrat čak i do 20 odsto. Naša banka analizira tehnički, a zatim finansijski aspekt projekata koji je ključan, jer je naša ideja da se investicija u SE vraća iz prihoda. Imamo pokatak da skoro 70 odsto kompanija planira da u naredne tri godine investira u solarne elektrane za vlastitu potrošnju, ali iz naše perspektive najbitniji je koncept prozjumeri za domaćinstva koji treba da imaju aktivniju ulogu u energetske tranziciji.

Aleksandar Mrdić – Unit Credit banka Banja Luka istakao je da će se Banka u narednom periodu u potpunosti posvetiti projektima održive ekonomije.

-Za male zemlje je izuzetno važno da se potrudite da razumiju ove trendove i da što prije hvataju korak kako bi bile konkurentne. Mislim da će trendovi u ozelenjavanju privrede u narednom periodu u značajnoj mjeri određivati njenu konkurentnost. U tom kontekstu da kažem da smo prošle godine sa 15 miliona eura finansirali jedan tranzicioni projekat prema OIE koji je u potpunosti u skladu sa našom zelenom agendom a investitor je bio EP RS. Želja nam je bila

PORUKE PANELA

Osnovno je obezbijediti investicije u distributivnu mrežu i osnažiti je da može da prihvati nove korisnike distributivnog sistema. Neophodno je, takođe, da energetska preduzeća više konsultuju svoje i stručnjake iz regiona, da zajedno razmotre naredne korake i šta je najpovoljnije za samu mrežu. Ipak zelena energija je dobra energija i učesnici panela apsolutno podržavaju korisnike da instaliraju solarne panele na krovovima a izazovi će se riješiti. Važno je, ipak, pravilno definisati interesantne skupine prozjumeri kojima će se usmjeriti sredstva kako bi ta sredstva bila dobro iskorišćena. Ključno je znanje, ko ima znanje, ima i budućnost. Finansijske institucije su spremne da podrže ove projekte. Proaktivnost mora da postane novi princip po pitanju zadovoljenja energetske potreba i građana i privrede. Treba koristiti resurse, ali se mora imati širi konsenzus i širi dijalog da bismo izvukli kvalitetne zaključke, dostupna su i mnoga iskustva i znanja sa razvijenih područja, samo treba da ih koristimo. Doviđenja konzumeri, dobro došli prozjumeri.

da podržavajući jednog od najvećih investitora u oblasti energetike na području BiH pošaljemo poruku ostalim manjim investitorima u kom pravcu ćemo usmjeravati našu energiju i naše resurse u budućem periodu – istakao je Mrdić.

Kad je riječ o cirkularnoj ekonomiji, prozjumeri su, kako je kazao, jako važna stavka jer su proizvodnja i potrošnja na istom jestu, pa tu cirkularna ekonomija dolazi do punog izražaja.

-U posljednje vrijeme je toliko povećan obim zahtjeva da se čini da svaki čovjek kojeg sretnete na ulici želi da izgradi SE. Neki pojedinci uđu u investiciju a da nijesu potpuno zaokružili cjelokupan projekat, tako da vidim prepreke u realizaciji tih projekata koje su edukativnog karaktera. Trebalo bi da se

kvalitetno prati i zakonodavna procedura i zahtjevi ODS-a, odnosno da se zakonski i podzakonski akti u što kraćem roku kvalitetno zaokruže. Najbolje je, kao što je slučaj u Crnoj Gori, da se na jednoj adresi može sve završiti, pa i dobiti odgovori na sva otvorena pitanja – zaključio je Mrdić.

Čulo se, između ostalog, da je Češka prošle godine uložila 150 miliona eura u SE, te da su oni riješili sve slabosti sa kojima se mi sada susrećemo i uspostavili regulatorne okvire, tako da im se sada pojavio problem da nemaju dovoljno kompanija koje rade na instalaciji solarnih sistema.

Solarna energija je rastuća grana, jer je evidentno da ipostoji tražnja, postoje finansijski, postoje znanja i iskustva sa pojedinih tržišta, samo ih treba iskoristiti.

VIII SAVJETOVANJE CG KO CIGRE

Mijajlović: Kreativno promišljanje energetskega sektora i integralna energetska politika potrebni su nam više nego ikada

Crnogorski komitet Međunarodnog vijeća za velike električne mreže CG KO CIGRE održao je svoje VIII savjetovanje u periodu od 09. do 12. maja u Budvi. Ovaj stručni skup, koji je okupio veliki broj stručnih i naučnih radnika i poslovnih ljudi iz elektroenergetskih kompanija, naučno-istraživačkih organizacija, fakulteta iz Crne Gore i regiona, otvorio je mr **Predrag Mijajlović**, predsjednik Crnogorskog komiteta CIGRE.

-Cilj nam je da kroz živu riječ učvrstimo i razvijemo razmjenu znanja i informacija među stručnjacima, afirmišemo i podstaknemo stvaranje novog koncepta u energetici, koji će zasigurno, bitno uticati na razvoj sveukupnog društvenog života u zemlji – istakao je Mihajlović i dodao:
-Jasna vizija razvojnog koncepta podrazumijeva ofanzivan odnos prema izgradnji novih energetske infrastrukturnih kapaciteta, kao i prema izgradnji pametne energetske mreže koja posmatra zaštitu životne sredine i energetske efikasnost kao poslovne

SA OTVARANJA SAVJETOVANJA

šanse. Stručno i kreativno promišljanje energetskega sektora i integralna energetska politika potrebni su nam više nego ikada. Zato vas pozivamo da zajedno, potpuno otvoreno, kroz istraživačke, ekspertske i naučne teme, razmijenimo mišljenja, iskustva iz prakse i damo svoj doprinos razvoju naših država. Valjda je došlo vrijeme da ne ćutimo, da krajnje otvoreno iznesemo svoj stav. Objektivan, inženjerski i stručno opravdan, sa dovoljno razloga i činjenica. Konačno, to se od nas i očekuje, to je i naša obaveza.

U svom obraćanju **Milutin Đukanović**, predsjednik

OD EPCG, je govorio o odnosu strategije i ciljeva u energetskega sektoru i načinima da se zadati ciljevi ostvare.

-Prvi cilj bi bio da proizvodimo više električne energije nego što trošimo, odnosno da ostvarimo energetskega stabilnost i energetskega nezavisnost. Drugi cilj je da proizvodimo čistu električnu energiju, da čuvamo životnu sredinu. Sve strategije moramo da prilagodimo tim ciljevima, a naša prva strategija bila je da proizvodimo električnu energiju tamo gdje je trošimo. Druga je da se HE potencijal, odnosno infrastruktura

da električna energija bude dostupna i prihvatljiva za privredu i domaćinstva.

-Prošle godine Ministarski savjet Energetske zajednice je dao zadatak svim članicama zajednice da se do kraja ove godine usvoje osnovne odredbe u matičnim zahtjevima o energetici država članica energetske zajednice - naveo je Petrović.

Profesor **Milutin Ostojić**, koji je počasni predsjednik CG KO CIGRE, rekao je da je program svakog savjetovanja, pa i ovog, posvećen aktuelnim pitanjima i problemima funkcionisanja i održavanja svih dijelova sistema.

-Izuzetna pažnja posvećivana je novim izvorima električne energije, ali uvijek strogo vodeći računa o zaštiti prirode i životne sredine. Od samog početka osnivanja CIGRE se ukazivalo na potrebu korišćenja energije sunca, vjetra, pa čak

hidroenergetike koristi za priključenje solarnih elektrana – istakao je Đukanović koji rješenje vidi u zajedničkom angažovanju i potpunoj posvećenosti realizaciji procesa u svim strukturama društva koji počivaju na jasnoj političkoj viziji i koji predviđaju snažan Parlament, Vladu i lokalne samouprave. Tek u takvom uređenju energetske kompanije mogu da ostvaruju svoje strategije i politike.

resursima, identifikujemo slabe tačke i riješimo postojeće probleme - istakao je, između ostalog, Mijušković.

Predstavnik regionalne konferencije CIGRE za jugoistočnu Evropu – SEERC i predsjednik CIGRE Srbije, **Nebojša Petrović**, kazao je da je energetska kriza otvorila mnoga pitanja sa tržišnih, regulatornih i tehničkih aspekata, te da se trenutno traže modeli

Predsjednik Odbora direktora Crnogorskog elektroprenosnog sistema, Aleksandar Mijušković, rekao je da su značajne investicije te kompanije promijenile energetska slika ovog dijela Evrope.

-Projekat podmorskog kabla nije samo od Crne Gore napravio energetska čvorište, već most između Evropske unije i Balkana. Naš prioritet je da pomognemo regionu kojem pripadamo i da se okrenemo energetska efikasnim

NAJZASLUŽNIJIMA NAGRADE I PLAKETE

smo inicirali istraživanja geotermalne energije - podsjetio je Ostojić koji je ukazao da je u Crnoj Gori iskorišćeno manje od 20 odsto raspoloživog hidropotencijala, a u Evropi 76 odsto.

-Smatram da je potrebno vrlo ozbiljno, odgovorno i sistematski pristupiti pitanju korišćenja naših resursa, a posebno potencijala Pive. Mislim da to pitanje treba da bude u nadležnosti dokazanih stručnjaka i naučnika - naveo je profesor Ostojić.

CEDIS-u plaketa za doprinos razvoju CIGRE

Tokom svečanog otvaranja najzaslužnijima su dodijeljene nagrade, plakete i pohvale.

Izvršnom direktoru Crnogorskog elektrodistributivnog sistema **Vladimiru Čađenoviću** uručena je plaketa za sveukupni doprinos CEDIS-a organizaciji i razvoju CG KO CIGRE, a našem inženjeru **Radu Dašiću** nagrada za izuzetno kvalitetan i stručan rad.

U radu CIGRE aktivno su učestvovali i inženjeri CEDIS-a koji su se potrudili da svojim naučnim radovima daju doprinos razvoju i jačanju energetske struke u Crnoj Gori.

Veliki pokrovitelji VIII savjetovanja su EPCG, CGES, CEDIS i ETF group.

NAGRADE ZA KVALITETAN I STRUČAN RAD

Prezentovan 71 naučni rad

Na ovogodišnjem savjetovanju, u okviru 15 studijskih komiteta, prezentovan je 71 naučni rad, a obuhvaćene su mnoge teme značajne za elektroenergetski sistem u oblasti proizvodnje, prenosa, distribucije električne energije i zaštite životne sredine. Učesnici su imali mogućnost da u diskusijama koje su vođene na sjednicama Studijskih komiteta daju svoj doprinos rješavanju aktuelnih problema u elektroenergetskom sektoru Crne Gore, u kojem predstoje brojne aktivnosti u narednom periodu.

Teme okruglih stolova trodnevnog 8. Savjetovanja bile su: „Integracija obnovljivih izvora energije u EES Crne Gore – tehnički izazovi i rješenja”,

“Energetske krize – upozorenja i lekcije” i “Solarna energija – izazovi, problemi, rješenja”.

Osim rada komiteta, na Svjetovanju je organizovana i tehnička izložba energetske opreme, instrumenata, usluga i softvera renomiranih domaćih i stranih proizvođača.

PREZENTOVANI I NAUČNI RADOVI

NASTAVLJA SE PODRŠKA ŠAHISTIMA

CEDIS i ove godine uz "ŠK "Budućnost CEDIS"

Partnerstvo sa našom kompanijom ključno za razvoj crnogorskog šaha i realizaciju planiranih aktivnosti

Crnogorski elektrodistributivni sistem nastavlja da pruža podršku u ostvarenju sportskih ambicija Šahovskom klubu „Budućnost – CEDIS“ sa kojim je 12. maja potpisan sponzorski ugovor u iznosu od 4.000 eura.

Predsjednik Odbora direktora, **Rajko Radošević**, izrazio je zadovoljstvo zbog potpisivanja ovog ugovora.

-Ponosni smo na našeg partnera i čast nam je što smo dio ove, uspjehom okićene sportske priče. Ako smo doprinijeli da se makar jednom djetetu pruži prilika da se kroz šah izrazi i pokaže svoj talenat, naša misija je uspješna. Svim članovima i takmičarima kluba želim i u narednom periodu sportske uspjehe, a mi ćemo i dalje biti tu za vas - kazao je Radošević.

Predsjednik ŠK „Bukućnost CEDIS“, **Aleksandar Radunović**, istakao je važnost nastavka ove vrlo bitne saradnje za crnogorski šah i Šahovski klub "Budućnost – CEDIS" koji drugu godinu zaredom organizuje CEDIS Festival šaha, što je svojevrsna smotra najboljih u

tom sportu i orjentir gdje se nalazimo u odnosu na druge.

-Festival je dobio svesrdnu podršku Crnogorskog elektrodistributivnog sistema i bez takvog sponzora ta zahtjevna ideja bi se mnogo teže realizovala. Zahvalni smo CEDIS-u za važan vjetar kojim su napunili jedra naših šahista, a ova saradnja je ključna za nastavak projekta škole šaha, raznih festivala, otvorenih turnira, a naravno i tekućih obaveza prema igračima – kazao je Radunović i dodao:

-Nakon potpisivanja prvog sponzorskog ugovora između CEDIS-a i ŠK Budućnost – CEDIS, u julu 2021. godine, naš klub je dobio sadašnji naziv. Zahvaljujući vašoj društveno- odgovornoj kompaniji realizujemo sve planirane aktivnosti, na opšte zadovoljstvo.

Šahovski klub Budućnost formiran je još daleke 1949. godine, a u svojoj dugoj i bogatoj istoriji ostvario je brojne, veoma zapažene sportske rezultate, među kojima je titula Prvaka Jugoslavije 1997. godine. Najuspješniji je šahovski klub u Crnoj Gori, šestorostruki uzastopni prvak Crne Gore, a od obnove nezavisnosti 2006. godine, 10 puta je osvajao titulu šampiona države. Škola šaha je na izuzetnom nivou i doprinosi opštem interesu crnogorskog šaha.

Da izuzetne rezultate ostvaruju u kontinuitetu potvrda je i ovogodišnja titula prvaka države u ubrzanom šahu, a velemaistor Đukić je na prestižnom turniru „Trofej Gligorića 2023“ bio na diobi trećeg mjesta. Pioniri kluba su na prvenstvu Crne Gore osvojili jednu zlatnu i tri srebrne medalje.

CEDIS NASTAVALJA DA PODRŽAVA NAJBOLJE

Sponzorski ugovor sa automobilistom Filipom Kunčerom

Crnogorski elektrodistributivni sistem će i ove godine sa četiri i po hljade eura podržati automobilistu Filipa Kunčera iz Podgorice koji posljednjih godina niže uspjehe na stazama u Crnoj Gori i regionu.

Filip je svoju karijeru započeo prije samo nekoliko godina i već u svojoj debitanskoj sezoni pokazao naslijeđeni talenat, osvajajući nacionalnu šampionsku titulu. Sa domaćeg terena, nastavlja da niže uspjehe i na inostranim kružnim stazama, čime opravdava povjerenje koje mu je CEDIS ukazao i prethodne godine.

-Potpisivanje ovog ugovora predstavlja logičan nastavak ulaganja u dobar sport. Filip je svojim trudom i zabilježenim pobjedama samo potvrdio da CEDIS odgovorno i pametno ulaže u zajednicu i podržava najbolje. Ponosni smo na našeg partnera i čvrsto vjerujemo da će i ova sezona za njega biti ništa manje uspješna od prethodne. Naša podrška olakšala mu je kupovinu novog automobila u kojem će, nadamo se, zablistati na Evropskom šampionatu i odnijeti nove pobjede. Uvjereni da će se

naša saradnja nastaviti, na obostrano zadovoljstvo, želimo mu uspješnu sezonu i sreću na Evropskom šampionatu – naglasio je predsjednik Odbora direktora **Rajko Radošević**.

Mladog crnogorskog automobilistu veoma raduje nastavak saradnje sa Crnogorskim elektrodistributivnim sistemom koji u kontinuitetu podržava zajednicu u najznačajnijim oblastima za njen dalji razvoj i napredak.

-Ulaganjem u sport, pomažući, ne samo mene, već i veliki broj mojih kolega, CEDIS treba da služi za primjer svim privrednim subjektima u zemlji. Ovogodišnja finansijska podrška mnogo mi znači jer mi je olakšala kupovinu novog automobila koji mi je potreban radi postizanja

boljih rezultata u ovom sportu, u kojem se zbog porodične tradicije osjećam kao svoj na svome. Hvala vam na ukazanom povjerenju koje ću, vjerujem, i ove godine opravdati na stazama koje me očekuju – istakao je **Filip Kunčer**.

U korporativne vrijednosti CEDIS - a duboko je ukorijenjeno društveno odgovorno poslovanje i u skladu sa tim opredjeljenjem naša kompanija godinama pruža nesebičnu podršku raznovrsnim potrebama zajednice u kojoj posluje u skladu sa sopstvenim mogućnostima. Podrška mladim sportistima ne predstavlja samo ulaganje u sport već i u zdravu budućnost, zato je CEDIS samo u prethodnih nekoliko mjeseci crnogorski sport i sportiste podržao sa preko 50 hiljada eura.

CEDIS

Dizajn: Digital DAB
Štampa: Lux print

Crnogorski elektrodistributivni sistem
Ivana Milutinovića 12
www.cedis.me

 / cedisonline
 / cedisonline